

מראי מקומות - מגילה

ח.

א. וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש

כ' רש"י, דבמקום שמשכירין כיוצא בהן אסור, דכל הנאה שאם לא ההנהו זה הי' מחסר בה פרוטה הנאת מאכל היא, וכמבואר בנדרים, שהרי ראוי אותה פרוטה לקנות בה מאכל. וע' בהלכות קטנות (ח"ב, סי' קס"ג), דכ' דהשולח כסות וכלים בשביל משלוח מנות, אם יכול למוכרם מיד יוצא, וראייתו מכאן, דנראה דדבר שיכול למכור נקרא הנאת אכילה, ה"ה לגבי משלוח מנות. ועוד הביא רא"י מהגמ' דלעיל (י: דשלח לרבה זנגבילא ופלפלי, דזה אינו אלא הנאה המביאה לידי אכילה [דהיינו, דהבין דדברים אלו אינם אלא תבלין, ולא דברי ואכילה מממש, ואם הי' יכול לצאת בהם, ע"כ שמה שמביא לידי אכילה ג"כ נחשב מנות. ובתורת הדין (ק"א) שהבאנו לעיל בדף ז', דכ' דכסות וכלים לא מהני למשלוח מנות, לא משמע כדברי ההלק"ט, אא"כ אמרי' דהתירו"ד מיירי היכי דלא הי' יכול למוכרם מיד, ודוחק. וע' בבאר היטב (או"ח תרצ"ה, ז') דהביא דברי ההלק"ט וכו' דקצת משמע מדברי התירו"ד דלא כן]. (ואולי יש לדחות ראיית ההלק"ט מסוגיין, דהא אי' ברשב"א בנדרים (לג.), וכ"כ הטורי אבן כאן, דהגמ' שם הוא דוקא בשאמר הנאת מאכלך עלי, אבל אם נדר מעצם המאכל, אז רק המאכל גרידא אסור, ולא כל הכלים, וי"ל דסוגיין דומה טפי לזה, ונראה עכ"פ דאי"ז מוכרח בכלל דכל הנאה המביאה לידי מאכל כמאכל דמי.)

ב. אלא דריסת הרגל

נח' האחרונים בגדר דריסת הרגל. שי' הב"ח (יו"ד, רכ"א, א') דאם אינו מקצר דרכו, ליכא הנאה ושרי. אבל הש"ך (שם, א') חולק וס"ל דאפי' היכא דאינו מקצר דרכו אסור, דסכ"ס נהנה מדריסת רגלו שם.

ג. דריסת הרגל לא קפדי אנשי

ויש לע', מה בכך דלא קפיד, הא סכ"ס נהנה ממנו, ולמה מותר ליהנות ממי שנדר ממנו הנאה. וכ' הרשב"ם (ב"ב, נו: ד"ה אסורין ליכנס) דכיון דלא קפיד, הרי הפקירו לכל לעמוד בה, וא"כ אינה שלו, ולא חשיב דנהנה ממנו. והביא הקובץ שעורים (ב"ב, רנ"ו) מש"כ הר"ן בנדרים (ל"ב) דכיון דאין דרך העולם להקפיד בזה, ממילא לא הוי כמהנהו, וכיון דאסר הנאתו עליו, אין זה בכלל. ובטורי אבן כאן כ' דכל דבר דלא קפדי אינשי עליהו אין דעת הנודר מחבירו לאסור באלו.

ד. ונרצה לו לכפר עליו, את שעליו חייב באחריותו

הק' הגרי"ז (הובא בשיעורי הגרי"ד זבחים ד:), מה נתחדש בדין זה, הרי נדר הוא דאמר הרי עלי, ואם נאבד, הרי עדיין לא קיים נדרו, וא"כ ודאי חייב באחריותו, משא"כ היכא דאמר הרי"ז, לא אמר יותר, וא"כ ודאי אם נאבד פטור, ומה מלמדנו הדרשה. ותי' דהכא כתיב חיוב אחריות על הבהמה שהפריש מלכד החיוב לקיים נדרו. והביא הגרי"ד רא"י לזה ממש"כ הרמב"ם (מעשה הקרבנות ט"ז, ז') דמי שנדר להביא עולה והפריש שור ונגנב, יכול לפטור עצמו בשה. ולכאוי תמוה, מה החי' בזה, הרי אמר הרי עלי עולה, וא"כ ודאי יכול לפטור עצמו בשה. אבל לפי דברי הגרי"ז, י"ל דכיון דחל חיוב אחריות על השור להביא אותו או אחר תחתיו, ס"ד דיצטרך להביא דוקא שור, קמ"ל דהחיוב אחריות אינו מחייב יותר מהנדר. וע"ש שביאר ג"כ מה הנפק"מ למעשה מחיוב אחריות זה על הבהמה. ובשיעורי ר' ב"ד פוברסקי (זבחים ב. אות ט') הביא ג"כ דברי הגרי"ז הנ"ל, וביאר שיש נפק"מ להשיטות דקיים נדרו בהבאת הקרבן לעזרה, דאם נשחט הקרבן שלא לשמה, הגם דקיים נדרו, אבל עדיין יש חיוב שמוטל עליו בעצם הקרבן, דאחראי הוא שיהי' הקרבן נקרב, ע"ש באריכות.

ה. לכשיפסוק מזוהו

פרש"י שאם הי' זב ומצורע, אין אומרים דאין ספירה זו עולה לו לנכיות עד שיטהר גם מנגעו, אלא מונה והולך מיד, וכשיתרפא מצרעתו יטבול מיד טבילה הראשונה של מצורע, והיא עולה לו לטבילת נגעו וזוהו. והק' הטורי אבן, למה פי' רש"י כן, למה אינו יכול לטבול אפי' קודם שנתרפא מצרעתו, שהרי יש נפק"מ לענין שאינו מטמא כלי חרס בהיסט, שהרי רק זב מטמא כלי חרס בהיסט, וכן דיני משכב ומושב חמורים טפי בזב במצורע, וא"כ למה לא יטבול אף קודם שנתרפא. וכ' הרש"ש דכבר מצינו ברש"י ביומא (י: דכ' דדיני משכב ומושב חמורים גם במצורע. ולענין טומאת כלי חרס בהיסט, כבר כ' הרמב"ם (פיה"מ כלים א, ד) דגם מצורע מטמא בכ"ה, ולפי"ז באמת אין שום נפק"מ לטבול קודם שנתרפא מצרעתו (אבל לכאוי תמוה לומר דרש"י ס"ל כהרמב"ם, שהרי לשון רש"י בעמוד ב' ד"ה אלא, בהיסת הזב) הוא דאין עוד טמא שמטמא כלי חרס בהיסט אלא הוא).